

COSTACHE OLĂREANU- PROSE WRITER

Elena Lazăr, PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract : Haunted by times end by the "legacy" ghosts, of his past never understood, on the contrary wraps and more "obscure" (many autobiographies "required"), Olăreanu leads a life of Bohemian, with aspirations to guard him any" political commitment".

He travels on his own history, and finding balance in writing, barely survives, but he remains free, powerful, posted by promises of socialist realism era, unfortunately, he is formed and he reject it, making art for the sake of art.

Keywords: writer, politics, freedom, log, time.

Bucurându-se de o origine nesănătoasă, (tatăl său fiind arestat de două ori din motive politice) scriitorul Costache Olăreanu este supus în repetate rânduri unor acțiuni umilitoare ceea ce nu l-a împiedicat însă a continua să scrie în aceeași manieră plină de ironie și autoironie față de agresiunea epocii și a sistemului totalitar, cunoscând reacții dintre cele mai neașteptate și mai reverse din partea intelectualității a cărei gândire se voia anihilată, redusă la tăcere.

Locul pe care scriitorul îl ocupă în literatura română este cel al unui mare povestitor, rod al amestecului laturii sale nativ-moldovenești cu cea muntenească, fără-ndoială un amestec fericit și benefic.

Debutază (voit sau nevoit) târziu respectând „legământul de credință”, dar spre deosebire de Radu Petrescu și Mircea Horia Simionescu, pe care îi recunoaște drept mentori, el nu privește viața prin intermediul cărților, ci dă măsura operei în funcție de quantumul de viață conținut, astfel că întreaga sa creație stă sub semnul interdependenței dintre cărți și realitate.

Exigent cu sine și cu fiecare cuvânt, frază, ori fragment așternut pe hârtie, face ca stilul său să fie unul concis, plin de acuratețe și eleganță stilistică.

Hăituit de vremuri și de fantomele „moștenite”, ale trecutului său niciodată elucidat, din contră învăluit și mai mult în „obscur” (multiplele autobiografii „impuse”) scriitorul duce o viață de „boem” cu ocupații care îl feresc de orice eventual „angajament” politic. Își parcurge istoria pe cont propriu, găsindu-și echilibrul în scris, abia supraviețuiește, dar rămâne liber, puternic, detașat de promisiunile realismului socialist al epocii în care, din păcate, se formează și pe care o respinge, făcând artă de dragul artei.

Că scriitorul este și devine un om puternic, și liber, cărțile lui o demonstrează cu prisosință. Incoruptibilul Olăreanu-fiul a fost cucerit de scris, în ciuda mizeriei cotidiene și a ciudățeniilor vremii, un moldovean liniștit, integrat perfect în categoria bășcăliei tipic muntenească. Motivul central al operei lui C. Olăreanu este ficțiunea, dar aproape toată opera sa stă sub semnul „jurnalului” pe care se grefează armonios, un jurnal mereu aflat între realitate și ficțiune. Specificitatea, particularitatea operei lui Olăreanu îl situează pe scriitor pe linia postmodernistă. Plecând de la caracteristicile esențiale ale postmodernismului (fragmentarismul structural de esență, spiritul parodic, deconstrucția și construcția, etc.) și,

analizând opera prozatorului, în profunzimea ei, constatăm că se aliniează perfect tendinței postmoderniste, specifice curentului anilor '80.

Romanul nu mai are acea structură cu planuri narative ce urmăreau un singur fir epic, până la epuizare, cu personaje bine conturate și o alcătuire clasică. Un roman pare acum o sumă de mini-romane, o sumă de destine, ingenios creionate, o suită de teme și o gamă întregă de modalități de producere a acestuia.

Toate romanele lui Olăreanu imaginează un univers, același de fiecare dată, construit, deconstruit și apoi, reconstituit din propriile fragmente. Opera sa este o ficțiune bazată pe modelul autobiografiei.

Însuși autorul precizează la un moment dat: „...n-am resurse pentru a scrie o carte(...) cât de cât lungă. Sunt ca acei pictori în formare care copiază tablouri celebre în speranța că vor prinde într-o bună zi niște mecanisme, niște tehnici. Ori, ce poate fi mai la îndemână decât exercițiul desenului sumar pe cât mai multe situații? Să știi, să vezi și să știi să relatezi în puține cuvinte (și asta până devii un automat).”

Personajele lui Olăreanu sunt scriitori sau substituiți ai acestora. Și ei, la rândul lor, asemenea scriitorului însuși, se confruntă cu neputința de a scrie altfel de cum o face, sentimentul acesta de frustrare căpătând mai multe fațete de la caz la caz: o frustrare social-artistică în *Confesiuni paralele*, una artistică, în *Ficțiune și infanterie* sau una erotică, precum în „Avionul de hârtie”.

A doua ediție a romanului *Confesiuni paralele* se numește *Frica*. Aflat sub semnul confesiunii, textul care a apărut sub acest titlu, reproduce aproape fidel *Confesiuni paralele* din 1978 și este un roman de tip autobiografic, cu informații pe care le găsim prezente și în jurnalul *Ucenic la clasici*.

De ce această schimbare de titlu? Întotdeauna titlul unei opere literare sau aparținând altei forme de artă ori comunicării științifice are o semnificație specială. Cum îl alege autorul? Care sunt rațiunile evidente sau ascunse ale acestei alegeri? Ce mesaj, ce cascadă de informații ori stări, sentimente ni se transmit? Se adresează titlul acestei părți din gândirea noastră ca ultim strat al achiziției noastre în ce privește conștiința, reflecția noastră, ultim strat temporal vorbind, cel mai aproape de momentul prezent, strat constituit din suma achizițiilor culturale generale ori profesionale ca urmare a nevoilor și dorințelor de cunoaștere? Sau autorul dorește să ajungă la primul sau primele straturi ale conștiinței noastre, cele pe care le posedăm ca dar al condiției noastre umane, cu care ne naștem și doar pe baza cărora, încet, succesiv, progresiv ne formăm gândirea și conștiința.

Credem că autorul, și mai ales unul ce s-a interesat ca urmare a predispozițiilor înnăscute, de psihologie, și care s-a format în mod special în școlile adecvate dezvoltării cunoașterii psihologiei, alege titlul operei sale din rațiuni care ne trimit pe toate planurile, pe toate dimensiunile, temporale ori spațiale către acest formidabil domeniu-psihologia.

Costache Olăreanu studiază la Facultatea de Pedagogie-Psihologie din București (1948- 1952), este profesor de psiho-pedagogia lecturii și își desfășoară apoi activitatea profesională la Institutul de Cercetări Pedagogice și Psihologice (1970- 1982). Viața sa însăși îi oferă ocaziile practice, concrete de a face observațiile psihologice pe viu, în realitatea de zi cu zi a existenței umane. De fapt, putem vorbi de ocazii dar mai ales de constrângeri-constrângerea de a nu practica profesia care te interesează și pentru care ești pregătit la nivel superior- absolvent de facultate, constrângerea de a face lucruri pe care anumite concepții

conformiste le-ar putea găsi sub demnitatea de licențiat , de a presta munci brute, ocazionale- a tăia lemne, a bate covoarele pentru a-și procura banii de mâncare, a practica meseria de caloriferist ori muncitor necalificat în uzină, situație impusă de sistemul comunist.

Existența exterioară, concretă a autorului, nevoit să practice activități atât de diferite și îndepărtate pregătirii, capacității și aspirațiilor sale îl ajută și poate într-un mod fundamental, de maximă importanță, să-și desăvârșească puterea de pătrundere psihologică, finețea înțelegerii sufletului omenesc, a propriului suflet. De la această cunoaștere și înțelegere a psihicului uman căpătăm, odată cu autorul Costache Olăreanu o detașare, o acceptare, o liniște interioară, atât de necesare și benefice pentru viața de zi cu zi. În aceste confesiuni, numite atunci când a fost absolut liber să o facă, după căderea comunismului, *Frica*, scriitorul nu ni se dezvăluie ca o natură rebelă, revoltată, ci mai curând ca un spirit calm, înrădăcinat în realitate, care ia lucrurile așa cum sunt. Constatând, cu înțelepciune, că nu poate schimba realitatea, el se adaptează. Natura sa interioară, predispozițiile sale înnăscute îl ajută, căci el iubește viața, oamenii, societatea. Îi place să se îmbrace bine, iubește femeile și, semnificativ, are succes.

Și cariera, viața profesională a lui Costache Olăreanu, viața lui în general, ne dau destule indicii că este un om de succes. Este licențiat al unei Universități prestigioase, a studiat un domeniu fundamental, extraordinar de incitant al cunoașterii umane-psihologia și pedagogia, a practicat pe scara socială activități care l-au dus și la segmentul cel mai de jos dar și în partea cea mai de sus a acestei scări sociale: de la zilier și caloriferist la a fi profesor de colegiu, metodist, cercetător, director general în Ministerul Culturii, director de Editură, președinte al Festivalului Umorului. Ce viață bogată! Câte experiențe de viață și câte prilejuri de meditație și trăiri interioare dintre cele mai diferite și opuse chiar! Să încerci tristețea interioară a lipsei de orizont mental și material, incertitudinea, lipsurile, foamea poate, dar și triumful unei poziții de putere conducătoare, director al unei edituri, decidentul în stabilirea cotei de talent a unor artiști, a unor creatori de literatură așa cum tu însuși ești creator de literatură.

The research presented in this paper was supported by the European Social Fund under the responsibility of the Managing Authority for the Sectoral Operational Programme for Human Resources Development , as part of the grant POSDRU/159/1.5/S/133652.

Bibliografie

- Olăreanu, Costache. (1978). *Confesiuni paralele*. București: Editura Cartea Românească.
Olăreanu, Costache. (2002). *Frica. Pitești*: Editura Paralela 45.
Olăreanu, Costache. (1995). *Lupul și Chitanța*. București: Editura Albatros.
Olăreanu, Costache. (1997). *Ucenic la clasici*. București: Editura Allfa.